

Telegraful Român

Organ național-bisericesc. — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andrei Șaguna
APARE SĂPTĂMÂNAL

Rusia de astăzi și catolicismul

Revoluția rusească a adăugat un nou capitol la istoria bisericii creștine. Toată lumea cunoaște grozăviile războiului, pe care fiii întunecului, din fosta împărăție țaristă, îl poartă contra bisericii lui Isus Hristos. Statuia înălțată în cinstea vânzătorului Iuda este și va rămânea pururea un semn de rușine, care va mărturisi în veac, că revoluția rusească a purtat insigne duhului celui rău. Biserica ortodoxă rusească trece prin proba focului, a sângelui, a celei mai cumplite și sălbatice persecuțiuni. Sfinții conducători ai acestei biserici au fost și sunt decapitați în chinuri nero-diolețiane. Păstorii cei luminați și cu foc sacru pentru slujba lui Hristos au trebuit să dea prețul vieții lor, pentru idealul etern al evangheliei, iar cei rămași astăzi în viață, sunt ținuți într-o stare de batjocură, pentru că se inspire tinerilor desgust față de această slujbă apostolică. Laicii mai fanatici au împărțit soarta preoților buni, iar ceilalți se resemnează sub biciul de foc al iudeilor atotputernici. Tineretul este crescut și educat în cea mai desfrănată horă a patimei. Cei tineri nu mai cunosc pe Isus Hristos, nu mai știu ce este virtutea, și mai ales, nu mai știu nici ceace este ortodoxia. Bisericele, parte au fost dărâmate, parte prefăcute în loca-luri de rușine, de imoralitate și batjocură publică.

Dar astăzi parecă a sunat ceasul ca această urgie diavolească să se apropie de sfârșit. Toate planurile staline au eșuat, și în Rusia băntue acum cu furie setea sufletului, deposedat de Hristos, și foamea trupului, lipsit de pâine. Această împărăție a chinului și a teroarei roșii nu se mai poate menține pe temelile ei păgâne. În răsăritul Rusiei se văd zărilor unei vieți nouă, care trebuie să vină. Deaceea conducătorii bolșevismului aleargă astăzi în toată lumea, cerșesc proptele pentru sprijinul împărăției lor, subscriu tratate și fac toate concesionile posibile, numai să nu piardă puterea.

În Rusia astăzi apa e tulbure, și catolicismul știe că totdeauna în apă tulbure este pescuit bogat. Catolicismul își dă seama că Rusia de astăzi nu mai are conducători creștini ortodocși, că dela izbucnirea revoluției și până acuma nu s'a mai făcut nici o instrucție religioasă, că lumea este complet desorientată și că prin urmare se pot câștiga cu ușurință suflete pentru biserica papei. Pentru ajungerea acestui scop a început lucrul. În Italia, Franța, Germania, în toate țările catolice din Europa, ba și în America, se fac pregătiri uriașe, pentru că din Rusia necredincioasă de astăzi să facă Rusia catolică de mâine. S'a pornit o adevărată ofensivă pentru cucerirea, deocamdată, a sufletelor celor

refugiați din Rusia. Catolicismul nu cruță nici o osteneală, face uz de toate mijloacele și suportă orice cheltueli numai să vadă că se realizează așa zisele convertirii religioase. Și situația tristă, în care se găsesc acești refugiați, ajută catolicismul în intențiile lui. Oamenii aceștia lipsiți de pâine și sleiți de frig, cum nu s'ar converti când vad că biserica — deși străină de credința lor — îi prețuește, le poartă grija, le dă un codru de pâine și un pat cald în cele mai grele clipe ale vieții lor? Necazul care i-a copleșit, îi face să nu poată vedea scopurile ascunse ale catolicismului. Flămânzi fiind, ei vad astăzi numai pâinea care li se oferă și haina care vine să îmbrace trupul lor sdrênșos. În forma aceasta se explică unele convertirii, cari se fac în rândurile refugiaților din Rusia.

Catolicismul în achiziționarea acestor convertirii are însă un scop precis. Acești membri noi ai bisericii catolice sunt instruiți, luni și ani de-a rândul, în chip special. Ei trebuie să fie misionarii de mâne din Rusia. Înarmați cu știința și cu toate mijloacele necesare misiunii, ei trebuie să fie cei mai principali factori cari vor catoliciza poporul rusec. Se pune atâta nădejde în ei, încât, teologii mai tineri, vorbesc de această catolicizare a Rusiei ca de o realitate foarte apropiată. Socotesc că acești noi convertiți, prin faptul că fac parte din poporul rusec și că vorbesc aceeași limbă, vor fi mijlocul cel mai bun pentru ajungerea scopului. Poporul, care nu va mai avea îndrumători ortodocși, va primi cu toată dragostea pe acești misionari, cari vin să le aducă din nou pe Isus Hristos ca ajutor și mântuitor al vieții.

Paralel cu această activitate, catolicismul a început să facă uz și de vestita sa diplomație. Ultima călătorie a ministrului de externe sovietiv Litvinov, făcută în America și de acolo la Roma, nu este cu totul străină de intențiile catolicismului. Astfel, în America, printre alte lucruri aranjate, prin convorbirea ce a avut loc între președintele Statelor Unite, Roosevelt, și ministrul Rusiei Litvinov, s'a clarificat și situația creștinilor catolici și protestanți, cetățeni americani, cari se găsesc astăzi în Rusia. Aceștia, în urma involiei dintre cei doi bărbați de stat, vor fi liberi de aici înainte să-și exercite cultul lor, să renoveze și chiar să zidească biserici noi în Rusia. Vaticanul, deasemenea, a căutat să profite de prezența lui Litvinov în Roma, și cu această ocazie papa și-a trimis delegatul său semi-oficial, care a discutat cu ministrul sovietelor situația tuturor catolicilor din Rusia. Deși discuția și rezultatele ei se păstrează încă secret, totuși, zările catolice de pretutindeni jubilează și pun nădejdi mari în înțelegerea și apropierea care

se face tot mai vizibilă între Vatican și Soviete.

Nu sunt dintre aceia cari s'ar teme, că din ruinele sovietelor se va ridica o Rusie catolică. Părerea mea este că sufletul rusec, care s'a adăpat atâtea veacuri din isvoarele nescutate ale ortodoxiei, nu-și va putea găsi echilibrul și fericea decât tot în adevărata biserică a lui Isus Hristos, în ortodoxie. Nici catolicismul și nici protestantismul n'are bogăția, frumusețea și comoara de mistere pe care o are ortodoxia, — și sufletul rusec, fără misticismul propriu al ortodoxiei, nu poate fi fericit, nu poate viețui. Se vede acest lucru chiar și pe fața tinerilor ruși refugiați, cari din diferite motive au fost nevoiți să treacă la catolicism. Privirea și toată ființa acestor indivizi tradează o suferință, o nemulțumire internă și eu îndrăzuesc să cred că această nemulțumire provine tocmai din faptul că nu-și pot găsi cetate stătătoare în catolicism.

Sub teroarea și persecuția fără seamăn în Rusia trăiește și astăzi o puternică

conștiință ortodoxă. Ne vin tot mai dese informațiuni că chiar în sânul generației mai tinere, care s'a ridicat în epoca bolșevică, pulsează o vie simțire religioasă, ca o notă de eroism care este prevestitoare de zorile unei renașteri religioase. Încercările papismului sunt zadarnice: pe ruși numai cine nu-i cunoaște, poate crede că i-ar putea scoate din ortodoxie.

Cu toate acestea cred că a sosit timpul când statele ortodoxe naționale sunt datoare să facă și puțină diplomație ortodoxă. Aceste state au dreptul și chiar datoria — mai mult decât Vaticanul — de a se interesa de soarta religioasă a popoului rusec. Și o datorie și mai mare de a interveni în această problemă o au bisericile ortodoxe autocefale. Bisericele și statele ortodoxe trebuie să lucreze de aici înainte din toate puterile, ca Rusia care a fost ortodoxă, să fie și în viitor, în întregime, țară ortodoxă.

München, Decembrie 1933.

Pr. S. Cădea.

Educația fizică

În multe chipuri se încrucișează astăzi gândurile, vorbele și faptele oamenilor. Unii vreau să țină «la dreapta», alții caută să o cârneaască «la stânga».

Unii vreau să păstreze și că continue legătura cu casa părintească, cu credința strămoșească, cu obiceiurile, cu biserica, cu Dumnezeu... Alții vreau să strice ceea ce este, — să rupă legătura cu trecutul, să distrugă prin ură viața familiară și socială, biserica și statul, și să zidească totul pe materia, pe bani, pe plăceri, pe egoism.

Stau față în față două lumi, cu două mentalități contrare. Una vrea să înlăture pe cealaltă. Țările care știu să facă față, la timp, împotriva acestei stări, se așează pe cele mai trainice temelii ale progresului.

Dar lupta nu se dă numai între două lumi deosebite, ci și între două generații. E luptă între bătrâni și tineri. Surdă și tăcută uneori, alteori pe față. Bătrânii spun despre tineri că nu sânt ascultători și nu țin tare la credința bisericii, nici la vatra părintească. Tinerii spun că bătrânii nu-i înțeleg și nu le dau totdeauna sprijinul și exemplul ce-l așteaptă dela ei.

Ca să ținem dreaptă cumpăna judecării, vom spune, că în parte au dreptate și unii, și alții. Nici unii tineri nu sânt cum ar trebui să fie, ascultători și respectuoși, — nici unii bătrâni nu dau fiilor lor totdeauna pildă bună și folositoare. Dacă tata injură, injură și fiul; dacă tata sau mama nu cercetează biserica, nu se roagă, ci bate, se mânie, și se gâlcevește, — la fel face și fiul. —

Este o neînțelegere între tineri bătrâni mai ales în privința educației fizice.

Bătrânii în general sânt contra așa zisului sport, tinerii sânt firește pentru sport.

Sfântul apostol Pavel scrie, că nimenea nu și-a urât trupul său, ci îl hrănește și-l încălzește.

Din grija și datoria față de trup, mai ales față de sănătatea trupului, s'a născut sportul. El e pentru public o distracție, pentru jucători un exercițiu fizic. În acest înțeles luat, sportul este folositor. Dar când trece marginile necesității, când caută să înlocuiască școala, cultura sau biserica, atunci el devine cu adevărat primejdios. Omenirea nu se cârmuește

* FOIȘOARA *

Mici studii istorice

I

Bariere între Ardeal și țările românești

Ocupându-mă cu epoca literară și culturală a celor „trei luceferi”: Clain, Șincai, Maior, intrând în amănunte, întâlnesc din când în când știri uitate ori chiar nebagate în seamă, care, totuși, explică concret tendințele vremilor acelorora!

În acea epocă izolarea Ardelenilor de către Țara românească, mai ales, dar și de către Moldova, era o tendință ne-strămutată a împărăției austriace.

Tendința aceasta era perpetuu aten-tat austriac la — unitatea de suflet a neamului. Pe atunci unitatea se înțelegea într-ale credinței, ale bisericii; de-aceea în noțiile care urmează va apare ade-

seori numele *popae*, al preotului ortodox, expus urmării jurisdicțiilor transilvânești.

Izvorul meu este de astădată o comunicare oficială, care se publică pe seama autorităților.

Extrag din cinci ani: 1790, 1791, 1792, 1794 și 1795.

Toată apărarea energetică, de către Sud-Est, precum reese din extrasele mele, avea — între altele — drept scop să asigure și liniștea de care desvolutarea unirei avea nevoie sub episcopatul greco-catolic Ioan Bobb.

1790

Extractus chronologicus regiarum et gubernalium ordinationum etc. (Cluj, tiparul lui P. Barth).

Regal. 13 Nov., nro. 14392: Supușii otomani, cari voesc a emigra din Muntenia în țările chesaro-regești, se vor bucura de scutiri de sarcini publice, timp de patru ani. Guvernul a publicat decizia sub nr-ul 9722, 16 Nov. (Pagina 14).

Guberniale. 27 Mai, nr-o 4079: Celor

ce voesc a merge în Muntenia și Moldova să nu li se dea pasport, dacă nu pot în-fățișa certificate suficiente din partea comitatelor, scaunelor și districtelor. (P. 21).

19 Iulie, nro 5638: pasaport spre Muntenia, nici guvernul, nici comandantul suprem al oștirilor nu vor da decât celor cu testimonii vrednice de credință, dela autoritățile locale (P. 26)..

22 Iulie nro 5663: Se poruncește ca episcopul neunit să fie ajutat a face conscripția *patrum familias*, a bărbaților, cu familii, ce i s'a ordinar; și nimeni să nu-i facă pedeci. (P. 26).

1791 *)

Aulic. 14 Ianuarie, nro 213: Se comunică decizia din 20 Dec. 1790 (nro. 16322), că supușii chesaro-regești, fugiți în Valachia și Moldova, vor fi scutiți de sarcini publice timp de cinci ani, dacă se întorc. (P. 37).

Guberniale. 14 Ian. 1791, nro 224:

*) În anul *Supplex libellus*-ului!

Călugării și popii rătăcitori (circumvagantes et vagabundi Monachi et Popae), supriși fără pasporturi în regulă să se aresteze; iar episcopii de amândouă riturile grecești să fie înștiințați. (Pag. 44).

11 Nov. nro 9595: Se cere ca protopopii neuniți să trimează statisticele făcute. (P. 51).

2 Dec. nro. 9921: Se repetază ordinele relative la pasaporturile spre Muntenia și Moldova. (P. 52).

1792

Aulic. 13 Oct. nro. 3978: Se acordă amnestie desertorilor cari se vor întoarce până la August 1793. Patenta se va tipări și românește. Se va comunica și episcopilor. (P. 76).

24 Oct. nro. 4098: Se va publică, precumcă supușilor chesaro-regești, petrecători în Muntenia și Moldova, nu le este permis să se amestece în alt fel de chestii afară de-ale lor; și să nu intre în vrajbe cu locuitorii acelor ținuturi. S'a publicat cu nr-ul gubern. 8142, din 16 Nov. (P. 77).

cu pumnul, se cărmuește cu mintea, cu credința și cu ajutorul lui Dumnezeu.

Avem, în lumea veche, strălucit exemplu: ce poate face sportul când e bine înțeles, și ce poate face când e rău înțeles. Vechii greci și strămoșii romani prin sport și-au cultivat înțelegerea și unitatea națională. Sărbătorile sau jocurile sportive erau sărbători religioase și naționale. Poezie, filosofie, religie, artă, lupte, și orce producea mintea și mâna cetățeanului, se înfățișa la aceste sărbători publicului, care era arbitru, judecătorul tuturor roadelor trupesti și sufletești pe care le-a produs națiunea. Dar, judecătorul trebuia să fie omul cel mai cumpătat și mai moral.

Când însă jocurile s'au mărginit la exercițiul trupesc, și când oamenii prin sport s'au dedat la destrăbălări și alergau numai la circ, atunci sportul a devenit simptomul decăderii.

Scopul sportului antic era «mintea sănătoasă în trup sănătos»; cu vremea acest scop s'a neglijat: «Pâne și circ», «pâne și jocuri» era strigătul mulțimii, — care aștepta totul de-a gata: pânea să i-o dea împăratul, ear circul cu jocurile sângeroase să-i potolească sentimentele de cruzime. Pe această cale, țări mari și vestite au mers cu pași repezi spre ruină și nimicire. —

Educația fizică are un scop moral: sănătatea sufletească, și altul fizic: sănătatea trupească. Dar, dacă «sportul» se desfășoară în timpul când lumea merge la biserică, — sau dacă jucătorii trec la bătaie între sine, atunci sportul și-a pierdut rostul și fizic, și moral. Țara sporturilor este Anglia. Dar nu se pomenește acolo nici de adunări, nici de cinematografe, nici de sporturi, — în timpul serviciului religios.

Întâi biserica, întâi religiunea, și — avem chiar lege care cere — respectul repausului duminical; — pe urmă sportul și distracția.

Când în acest chip va înțelege tinerimea menirea sportului, atunci primește cu drag binecuvântarea bisericii asupra silințelor și asupra steagurilor sale de luptă.

Ceice dețin răspunderea pentru creșterea și orientarea tinerimii, să fie cei dintâi convinși de necesitatea acestui postulat și să-l aplice cu severitate. Astfel, sportul devine paravanul, în dosul căruia se desfășoară păgânism, desmăț și barbarie.

Pr. Il. V. Felea.

„F. O. R.”

Conferențele F. O. R.-ului, secția Săliște

În Duminecile din postul Crăciunului, după slujba Vecerniei, în sala festivă a școlii primare, reprezentanții F. O. R.-ului și „Astrei” — potrivit unei hotărâri de a lucra împreună la promovarea culturii — au ținut frumoase conferințe, încadrate de corurile școlilor și de recitări.

În prima Duminecă a postului, 19 Noembrie a. c., cu ocaziunea inaugurării seriei de conferințe, a conferențiat pâr. prot. Dr. I. Borcia despre: „Misiunea mirenilor în cadrele F. O. R.-ului și Astrei pentru promovarea culturii și educației religioase”. Conferențiarul, într-o bogată expunere, arată imperioasa îndatorire a mirenilor de a contribui la lămurirea principiilor ortodoxismului și la reîncreștinarea vieții prin învățăturile acestui ortodoxism.

Pâr. Ion Isacu, în vorbirea de inaugurare a „Bibliotecii parohiale”, arată rolul literaturii în educația națională și morală în trecut și prezent.

A doua conferință în 26 Noembrie a. c. a ținut-o dl D. Lăpădatu dir. pens. și președ. F. O. R.-ului secția Săliște, dezvoltând subiectul: „Întoarce-ți inima spre Dumnezeu”. O frumoasă expunere ilustrată cu exemple practice pentru încreștinarea moravurilor societății.

A treia conferință, în 3 Decembrie a. c. a ținut-o dl director al gimnaziului Alex. Iosof, secretarul FOR-ului dezvoltând subiectul: „Mitropolitul Andrei Șaguna”. Marea personalitate a fericitului în Domnul arhiepiscop și mitropolit Andrei, conferențiarul o încadrează în monumentalele-i opere, care culminează în Statutul organic, suflul viu al actualei legi de organizare a bisericii ortodoxe române.

Omului trimis de Dumnezeu, Marele arhipăstor, genialului organizator și neobositului luptător pentru neam și lege, conferențiarul îi aduce un pios omagiu de veșnică recunoștință.

În a patra Duminecă, 10 Decembrie a. c., a conferențiat dl profesor Alex. Bărbat, dezvoltând subiectul: „Regiunea Săliștei în cadrele noilor curente economice”.

Organizarea F. O. R.-ului în protopopiatul Hunedoara

Intellectualii ortodocși din tractul protopresbiterial Hunedoara au găsit în inimile lor forța morală necesară pentru a se ridica din văltoarea aprinselor frământări electorale la înălțimea senină a unor pre-

ocupări religioase-culturale, cum sânt cele cuprinse în asociația mirenească a scumpei noastre Frății Ortodoxe. Răspunzând nu numai credincioșii din orașul Hunedoara, ci și o parte a preoțimii și cărturarimii laice din parohiile tractului, invitației făcute de P. C. administrator protopopesc, părintele protopop I. Duma, bogatul mănunchi de membri și-a organizat cercul protopopesc al FOR-ului în 11 l. c.

După chemarea Duhului Sfânt, slujită de părintele N. Suci, harnicul capelan protopopesc, — părintele I. Duma deschide adunarea de constituire. În cuvântarea sa P. C. protopop a vorbit, cu amănunte istorice, despre activitatea mirenilor în biserica ortodoxă, — în special în cea românească, atât din Ardeal, cât și din fostele Principate. A comemorat, în puține cuvinte, dar cu evidențierea protopopilor de Hunedoara din vremea aceea, pe nemuritorii mitropoliți Sava Brancovici și A. Șaguna.

S'a procedat apoi la înscrierea de membri în „Frăție” și, după aceea, la alegerea comitetului. Președinte a fost ales, dl Dr. Gheorghe Dubleş, cassier dl Anghel Constantinescu, director al școlilor primare și de ucenici, și secretar dl Dr. T. Rimbaș, — cum și membrii comitetului.

Nou alesul președinte a mulțumit pentru încrederea ce se anticipează noului comitet, făgăduiește realizarea nădejzilor legate de el, — ear președintele închide ședința. I. t.

Pentru mucenicii dreptății

Veștile despre arestarea celor în văltoarea electorală au curajul să-și mărturisască crezul lor creștinesc și național — se precipită. Cortejul arestaților îl alcătuiesc mai ales preoții și tineretul. Și unii și alții trec prin focul umilirilor și al suferințelor. Prin bătaie — uneori până la moarte — prin foame și prin sete, prin frig și golătate. Așa cum scrie în Cartea sfântă, că trebuie să pătimească ceice luptă eroic pentru izbânda unui crez înalt.

Iată, noi nu protestăm împotriva celor arestează și baljocoresc pe stegarii crezului românesc și creștinesc. Fiindcă am face-o — deocamdată înzadar. Ci ne bucurăm că acest crez mântuitor își are crainicii săi hotărâți să îndure suferințe până la mucenicie. Fiindcă suntem convinși, că din sămânța jertfelniciei lor curate va răsări la timpul său rodul îmbelșugat al izbăvirii noastre naționale.

În această convingere trebuie căutată și taina seninătății cu care mucenicii ideii naționale își flutură steagul — chiar și când știu că cutele acestui steag le vor învăluși rănille.

Țara se poate bucura că are și fii, cari desrobindu-se din temnița deșertelor compromisuri pentru bunuri vremelnice, sunt în stare să îndure altă temniță — pentru Hristos, Rege și Națiune. N. C.

Nr. 11.650/933.

Circulară

Discul dela Nașterea Domnului pentru Internatul arhidiecezan și discul dela Botezul Domnului pentru fondul Mitropolitan, se va purta și în anul acesta, în conformitate cu ordinele noastre Nr. 9752 și 9753 din anul 1931.

Sumele încasate se vor trimite oficiului nostru de casă, prin oficiile protopopești, până la 1 Februar 1934.

Sibiu, la 14 Decembrie 1933.

Consiliul arhiepiscopesc.

Sf. Sinod și-a redeschis, în 11 Decembrie 1933, în palatul Patriarhiei, sesiunea prorogată.

În ședința din 12 l. c. Sf. Sinod a hotărât să se înființeze mai multe parohii pentru românii macedoneni, colonizați în Cadrilater.

S'a discutat apoi asupra măsurilor de propagandă externă în scopul unei mai bune cunoașteri a ortodoxiei în țările din apus.

S'a decis ca fiecare episcopie să-și desemneze preoții misionari.

Membrii Sf. Sinod, luând act de persecuțiile îndreptate contra bisericii în Rusia sovietică, au decis ca în bisericele noastre să se înalte rugăciuni pentru cei morți întru apărarea credinței.

În ziua de 13 c. s'a prezentat la Sf. Sinod și dl Ministru al instrucțiunii și cultelor Dr. C. Angelescu; I. P. Sf. Patriarh Miron l-a salutat și i-a prezentat o icoană a lipsurilor bisericii. Dl Ministru a promis că va fi atent la situația bisericii; s'a referit apoi la înființarea unui episcopat pentru românii din America.

Sesiunea Sf. Sinod a fost închisă.

Lichidarea datoriilor agricole, de Lucian Cioran, directorul Băncii Naționale Tg.-Mureș. O broșură de 16 pagini. Prețul? — Această broșură, de curând apărută și foarte recomandabilă, cuprinde lucruri vrednice de știut și de răspândit mai ales în cercurile sătenilor noștri.

Se dau lămuriri scurte și precise: despre lichidarea datoriilor agricole la noi, despre moratoriu, conversiune, inflație, reducerea datoriilor, și alte chestiuni de același fel.

Cei interesați o vor putea consulta cu folos.

17 Febr. nro. 820: Se interzice neogolul celor din margine cu Valahia, pe drumuri nepermise (*per illicitas vias*). (P. 81).

1794

Aulic, 23 Iulie nro aulico 2892: Licența de-a călători în Muntenia se va da numai acelor indivizi despre a căror reînțoarcere și credință nu încapă îndoială (*de quorum reditu et fidelitate nullum versatur dubium*); guvernul a comunicat această jurisdicțiilor, cu data 14 August și nr-ul 5284. (P. 62 v.)

Guberniale. 14 Ianuarie 1794 nro. 209: Ordinul din 1793, Mai 2 (nro 3515), privitor la precauțiunile față de ceice voiesc să emigreze în Țară, se reimprespătează. Și se poruncește ca și ceice se duc, și ceice se întorc să fie însemnați în cărțile vameșilor etc. (P. C 2).

11 Iulie, nro 4646. Popii din Muntenia vecină și din Moldova, cari răspândesc în popor superstiții (*Superstitiones inter Populum spargentes*) să fie împiedecați de-a intra în Ardeal pe drumuri ascunse (*per vias occultas*), ori dacă au intrat, să fie arestați. (P. d. v.)

1795

Gubernial. 8 Mai, nro. 2314: Se publică taxele poștale spre Muntenia.

23 Dec. nro. 1713: Se poruncește ca Țiganii „egiptiaci”, oriunde s'ar găsi, să se prindă și să se expulzeze în țările turcești.

Privegherea graniței și a indivizilor trecuți în Țară se făcea și din motive morale.

De când este lume românească, graniță respectată spre țările românești nu a existat; iar după pacea cu Turcii (Șiștov, 1790), după liniștirea militară din Sud-Est, nu mai era nevoie de-atâta grije.

Însă 'n interior începuse restaurațiunea stărilor resturnate și reformate de îndrăzneala lui Iosif II. Se 'ntorcea și Transilvania la vechi privilegii, la abuzuri vechi. Dieta ardelenescă dela 1790—1791 reînțemeia autonomiile confesionale, dar printre ele nu se afla și a populației românești ortodoxe. Și de-aceea „popii” ei trebuiau urmăriți și prin potecile oculte: *per vias occultas!**

Cluj, 10 XI 1929.

Gh. Bogdan-Duică.

II

Circulația cărților bisericești

I

1. În articolul de față — fără a da tot materialul — aș voi să atrag atenția asupra unei chestiuni literare necercetate încă: în numărul cărților tipărite 'n Ardeal și în principate se manifestă sau nu impulsivitatea

* În 1745 trecuse din Ardeal în Țară mulțime mare. [Nrii 1213 și 1-16 din 1745]. Un rescript din 1747 (28 Iunie), ordonă înlesniri de vamă pentru înapoieria lor [Nr. 2216/1747. St. Moldovan, în Foiaș de minte, 1855, p. 4. Procedurile erau, așa dar, vechi, mai vechi decât a. 1790!]

regională a inteligenței românești? Cifrele pot lămurii ceva din evoluția acelei inteligențe? Eu cred că da.

Impulsivitatea literară în Transilvania s'a ivit după ce au trezit-o străinii.

Însă, după ce au trezit-o ei, noi ce am făcut cu ea?

Să o constatăm întâi statisticeste! Și anume înlăturând publicațiile oficiale (politice, administrative, etc.) să ținem seamă numai de publicațiile religioase, literare, pentru suflet, nu pentru viața trupului.¹

2. Dela 1544 până la 1750, când începe a tipări Blajul, adică în curs de 206 ani, două centre sunt eminente: Brașovul (1561—1588), cu vreo 18 opere însemnate: românești, mixte (2 slavoromâne) și slave; apoi Alba-Iulia (1641—1702), cu vreo 16 cărți, dintre care numai trei cad în anii 1699—1702.

3. Tulburările provocate de unire au scăzut și comerțul de cărți.

Abia la 1750 îl reînțepe Blajul, tipărind foarte activ. Timp de vreo 34—35 de ani domină Blajul, până ce iarăși se ivește activ Sibiu (dela 1784), la început mai ales cu tipărituri oficiale, mai apoi și cu de cele sfinte.

Sibiul are, însă, meritul mare că din 1794 începe a tipări literatură beletristică

¹ Pentru demonstrația aceasta ieau ca temelie suficient pe Veress (Endre), *Erdély- és Magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatványok* [1544—1808]. Cluj, 1910.

(1794: Alexandria, tipograf fiind, este drept, un neamț, Bart, care ni-a dat și *Pilde filosofice*, pe Esop, gramatica lui Tempea (1797), pe Bertoldo, *Legile firei*, *Istoria lui Arghir* (1801), pe *Sindipa*).

Drumul literaturii laice Sibiul l-a deschis!

După centrul săsesc-Brașov (sec. XVI și XVII) al doilea centru săsesc-Sibiu (sec. XVIII) ne-a ajutat să înaintăm spre modernizarea literară a poporului român din Ardeal.

4. Literatura română tipărită 'n Ardeal, în anii ce-i consideră bibliografia lui Veress, nu are nici multe nume, nici multe cărți. Dela a. 1544 până la a. 1808 curs-au 264 de ani.

În atâți ani, eliminând din calcul tipăriturile oficiale, s'au publicat opere de valoare sau de oare care valoare sufletească în

Secolul XVI:

Brașov 19

Sibiu 1

Sebeș 2

Orăștie 1

Alba-Iulia 1

(Se treziă Sudul Ardealului!)

Secolul XVII:

Alba-Iulia 15

Sibiu 1

Protopopul I. Moța deținut!

In Orăștie, oraș locuit de ortodocși în număr covârșitor și centru protopopesc, s'a petrecut un lucru de necrezut, și, din nenorocire, adevărat:

Protopopul nostru de acolo, P. C. Sa Părintele IOAN MOȚA, fruntaș al vieții publice în țara aceasta, a fost mai ieri arestat de autoritățile locale și deținut timp de două zile, ear după eliberare i s'a interzis să-și părăsească locuința.

Vestea dela Orăștie a produs, nici că se putea alt fel, profundă amărăciune și indignare între credincioșii și clerul ardelean al bisericii noastre.

Știm și cunoaștem, că Păr. Ioan Moța și-a înscris numele cu cinste și laudă meritată în istoria luptelor politice și culturale în patria aceasta atât înainte de război, cât și în vremea războiului de întregire și după aceea, până în zilele de astăzi.

Ceice s'au grăbit și nu s'au sfiit să înfăptuească deținerea distinsului luptător al neamului și al bisericii, trebuie să afle, că întreaga preoțime ortodoxă ardeleană se IDENTIFICĂ, în deplină solidaritate și astăzi, ca și în trecut, cu atitudinea ROMÂNEASCĂ ȘI NAȚIONALĂ a Părintelui protopop dela Orăștie, și vestește cu toată hotărârea măsura nechibzuită și greșită, luată împotriva celui MARTIRIZAT a fost în timpuri de robie străină...

Cerem cu stăruință și așteptăm, să fie curmate procedurile abuzive și măsurile violente, producătoare de continuă agitație și neliniște; — căci ziua de mâne ALT ceva ne cere.

„Politica“ sașilor

Înainte de aceasta cu câteva luni, sașii au ținut aici în Sibiu o mare adunare națională — Sachsen-tag, cu ocaziunea căreia s'au declarat cu însuflețire aderenți devotați ai hitlerismului.

Noi am urmărit cu atențiune proaspăta pulsație de viață a sașilor, stărnită prin împrumut din Germania, și eram curioși să vedem cum își vor încadra compatrioții noștri noua concepție național-politică în situația lor de cetățeni ai statului român. Unele ziare din capitala țării s'au arătat nedumeririle față de noua orientare națională a sașilor.

Dar a fost de prisos, căci în viața realitățile își au comandamen-

tu lor, care se impune adeseori mai cu putere decât dorințele oamenilor. Așa s'a întâmplat și cu sașii. Ajungând la cârma țării partidul liberal și urmând să se facă alegeri noi pentru parlament, ei s'au găsit într-o dilemă foarte dârză, întrucât hitlerismul ca concepție politică este cu totul contrar liberalismului. Dacă voiau deci, să rămână credincioși hitlerismului pe care-l acceptaseră cu elan nu numai ca pe o directivă politică de circumstanță, ci ca *Weltanschauung*, ca ceva ce are rădăcini în sfera metafizică și obligă în conștiință, atunci, evident, nu puteau da sprijin liberalismului și nu puteau face cartel electoral cu guvernul liberal. Dacă făceau cartel cu liberalii și-și asigurau astfel un număr de mandate în parlament, atunci în schimbul acestor avantagii se decideau pentru o abdicare dela hitlerism. Deci ori pe Hitler trebuiau să-l tradeze, ori nemijlocitele lor interese practice.

Știm cum s'au decis sașii — pentru cartel cu guvernul. E un drum pe care-l cunosc bine. Un fost prefect al lor de sub unguri, cu ocazia unei schimbări de guvern de pe acele vremuri, a spus sincer vorba: Aș vrea să văd acel guvern cu care să nu țin eu!

Noi românii nu avem cuvânt să fim nemulțumiți cu această atitudine a sașilor. Dimpotrivă. Iar pentru ei ea este aducătoare de foloase practice. Când dau preferință acestora, nu pot face decât cum au făcut.

Dar atunci să fie consecvenți și să spună că nu sunt hitleriști. Vrând însă să fie astăzi una, mâine alta, ei rămân oportuniști, iar oportunismul acesta al sașilor nu e demn pentru un popor și nu inspiră nici românilor încredere în simțimentele săsești. Pentru că, *meine Herren*, din ceace se chiamă *Weltanschauung*, nu se poate face chestie de *compromisuri, fie și electorale!*

Probleme, fapte, comentarii

Conferențe publice în Sibiu. — *Biologia, știința care tratează probleme atât de complexe și variate, preocupă tot mai mult spiritele vremii.*

Publicul sibiuan, doritor de-a se informa cel puțin în unele din aceste probleme, a avut ocazie, în ultimele două Dumineci, să asiste la interesante conferențe cu subiecte biologice.

Președintele Asociațiunii, dl Iuliu Moldovanu, profesor universitar în Cluj, a desvoltat, în prima din aceste Dumineci, subiectul biopolitice, dând directive sănătoase în această materie nu ușor de tratat.

În a doua Duminecă, în 10 Decembrie, a vorbit profesorul nostru dela Școala normală «Andrei Șaguna», dl Lucian Bologa, despre: *Valoarea biologică a religiunii. Dl profesor Bologa a făcut o expunere foarte actuală: Conferențiarul a căutat să scoată cât mai bine la iveală însemnătatea religiei pentru viața omească.*

Raportul între principiul fundamental biologic, — trebuința omului de a trăi, — și între credința religioasă, a fost ilustrat cu câteva exemple, alese și citite din autori, cari s'au ocupat temeinic cu explicarea fenomenelor vieții sufletești.

Acest mănunchi de pilde, luat din lumea tinerească, era destul de grăitor, pentru a dovedi gradul de tărie sufletească izvorât din credința religioasă.

La conferențe, organizate de strădănițele noastre societăți din Sibiu, au participat numeroși intelectuali, în frunte cu I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae și alți fruntași localnici.

Conferență și comemorare. — Dintr'o corespondență primită din Cristur, protopopiatul Sighișoarei, aflăm că, din prilejul sărbătoririi unirii Ardealului cu țara liberă, dl profesor universitar O. Ghibu a ținut în acel oraș, la 1 Decembrie a. c., în fața unui numeros auditor, o interesantă și instructivă conferență despre „O seamă de învățați români în serviciul culturii maghiare și slavone“, amintind pe Ioan Huniade, Matia Regele, Nicolae Olahul ș. a. Conferențiarului i-a mulțumit, în numele asistenței, părintele profesor Simeon Radu, dorindu-i mulți ani de muncă roditoare în folosul neamului și al bisericii, și invitându-l să mai coboare în mijlocul preoțimii ortodoxe din partea locului și să cerceteze vechi hrisoave aflătoare pe la sfintele locașuri.

Pentru tinerimea dela Școala normală din Cristur, și în prezența parohienilor, s'a organizat în sala festivă a școlii, în Dumineca de 3 Decembrie, o serbare comemorativă la aniversarea celor 60 de ani

dela moartea marelui mitropolit Andrei și o sută de ani dela intrarea sa în cinul monahal. Serbării din sală i-a premers parastasul, slujit în capela ortodoxă. Cuvântul festiv a fost rostit de părintele profesor S. Radu, care a scos la iveală câteva caracteristice din viața și activitatea providențialului bărbat al neamului și al ortodoxiei noastre. Corul școlii, condus de un profesor, a cântat cântece religioase; un elev din clasa VII a vorbit despre școală și Șaguna; și, la sfârșit, s'au recitat versuri potrivite serbării.

Colaborare. — În urma inițiativei dlui V. G. Ispir, profesor de sectologie și îndrumări misionare, s'a ținut de curând, la facultatea teologică din capitală, o adunare a studenților în teologie. În această întrunire s'a încheiat o colaborare între studențele facultății teologice și Societatea ortodoxă a femeilor române, care dorește să-și întindă tot mai mult activitatea și pe terenul misionar, susținând felul de a lucra al studenților în teologie, prin școale Duminecale, vizitarea bolnavilor în capitală și provincie, etc.

Un program de lucru, întocmit în comun acord, va preciza mijloacele întru atingerea scopului în opera misionară ce ne așteaptă spre a lupta cu succes împotriva relelor sociale, care amenință mai cu seamă tinerimea de pretutindeni.

Misionarismul tineretului. — În coloanele, diferitelor publicații, problema misionarismului în tineret începe să preocupe cercuri tot mai largi.

S'au angajat la răscolirea și evidențierea ei: ierarhi, profesori de teologie, ca și tineri stăpâniți puternic de această datorie impusă de semnele vremii.

Problema s'a pus în diferite forme și s'au arătat multiple metode pentru a apropia cât mai mult tineretul de biserică, și a-l face să trăiască în duhul ei.

Așa, la Academia teologică din Sibiu, studenții catehizează la școlile primare din loc. Pe lângă această catehizare din orele săptămânale, în Dumineci și sărbători duc copiii la biserică în grupuri și împreună cu ei dau răspunsurile liturghiei. Astfel copiii sânt atenți la întreg serviciul divin. Ca să poată vedea, că și pentru ei se face ceva la acest serviciu, la predică un student explică, într'o exortatie potrivită, pericopa zilei, căutând să stabilească și să atragă interesul copiilor. În acest fel în sufletul lor se țese organic, cu creșterea puterilor, și întărirea sentimentului religios. Pe lângă misionarismul printre locuitorii din suburbile orașului, acest misionarism între copii aduce roadele cele mai frumoase. V. C.

Calendarul Poporului Românesc pe anul 1934, a apărut în editura revistei Poporul Românesc, Gara Chitila, județul Ilfov. Cuprinde multe învățăminte, sfaturi bune și de tot felul, rugăciuni, povestiri, chipuri de oameni însemnați în istoria neamului ș. a. Prețul 15 Lei.

Secolul XVIII:

Brașov	1
Sibiu	27
Alba-Iulia	1
Blaj	45
Buda	6
Cluj	3
Timișoara	1
Calocea	1
Sămbăta-mare	1

Vechiul centru Sibiu reîncepe la a. 1781—83 și publică fără întrerupere până la 1799.

Blajul începe la a. 1750 și publică neîntrerupt până la 1796.

5. Dacă adunăm acum numărul volumelor de *preț* sau de *oarecare preț*, publicate 'n Ardeal, în trei veacuri, obținem cifrele:

Secolul XVI	: 24
Secolul XVII	: 16
Secolul XVIII	: 86

Total 126

Dacă anii de producție și (mai ales) de consumație: 264, îi împărțim cu 126, obținem, că, *pentru a produce câte un volum, Ardealul avea nevoie de câte 2 ani!*

Este clar că forța de consumație literată era neînsemnată.

II

6. Tot începutul tipăririlor blăjenești nu a putut împiedeca importul din principate.

Intâi, fiindcă ele trimeteau lucruri de preț; al doilea, fiindcă încrederea în ce venia dela ortodocșii din Sud remase neclătinată.

Pentru afirmația primă dau un exemplu puțin cunoscut.

Incidentul de — „librărie“ dela a. 1777, l-a povestit Hodinka.² În acel an, în 16 Aprilie, doi funcționari din Sighet, Iosif Ștefanovici și Ioan Drozd, anunțară cămăra că dela preotul Teodor Popp din Săcel au sechestrat un *manuscript românesc*, care-l trecuse prin contrabandă din Moldova, într'un car cu pește. Cămăra le-a poruncit să trimeată manuscriptul la cenzură. Dar aflându-se pe-acolo episcopul de Munkács, acesta a cerut manuscriptul, ca să-l examineze el; episcopul, văzând frumusețea scrisului și conținutul privitor la *viața sfinților* și având exemplare latinești și rusești de-acelaș fel, a oprit manuscriptul, l-a așezat în biblioteca sa, ca exemplar rar și venerabil și-a comunicat că este gata a da pentru el șase galbeni, cât costase în Moldova. În 6 Iunie cămăra a răspuns că consimte; și astfel episcopul Bacsinszky a devenit proprietar al manuscriptului.

De câte ori va fi funcționat contra-

² A munkácsi görög-katholikus püspökség története [1900], p. 700.

banda aceea și înainte, și după 1777?!

7. Încrederea poporului în acele cărți de „contrabandă“ ortodoxă s'o dovedim cu un text din ep. Gr. Maior. Trei ași după afacerea cu ep. Bacsinszky, Gr. Maior se plângea nunțului apostolic din Viena, că nu poate răsfla din pricina cărților ortodoxe importate: «— *poporul acesta, care pe noi ne învinovățește de corupători ai cărților bisericesti, poate fi convins numai din cărți tipărite în Muntenia, căci, aliis enim primo primum fidem non habent, alora nu le dau credință.*

8. Dar tocmai de-aceea lupta tipo-

³ Ca exemplu de import sudic dau [după monografia Ioachim Munteanu, 1896] cronologia cărților vechi din Gurărulei [i. Sibiu]: 1648 Noul Testament, Belgrad. 1652 Pravila cea mare, Târgoviște. 1701 Penticostar, Buzău. 1743 Apostol, Buzău. 1746 Mărgăritare [I. Zlataust], București. 1750 Octoih, Râmnic. 1756 Evanghelia, București. 1761 Triodon, Râmnic. 1766 Antologion, Râmnic. 1767 Penticostar, Râmnic. 1778 Ciaslov, București. 1793 Adunarea Cazanilor, Beciu. 1805 Cele 12 mineuri, Buda. 1809 P. Maior, Propovedanii, Buda. 1844 Pidalion, Neamțu.

Din 15 cărți, 11 sunt din Țară, 4 dela noi, dintre care numai una din secolul XVII, numai una din sec. XVIII și numai 2 dela începutul s. XIX.

⁴ Foia bisericască din Blaj, a. 1887, p. 297 și 299.

grafică trebuia dată. Împărăteasa Maria Theresia o îndemna din Viena; episcopii se spuneau ca miei cei proști.

Efectul a venit în detrimentul unității literare.

Dovadă despre felul cum *unitatea religioasă literară* a fost alterată, se poate face ușor.

Datele mi le scot dintr'un izvor greco-catolic: *Vizitație canonică în Maramurăș* (Iunie—Iulie 1913), de Dr. Vasile Moldovan, profesor de teologie în Gherla.

„Pregătirea“ (= prefața) cărții citate începe așa: „Au trecut 53 de ani, de când nu s'a făcut vizitație canonică în eparhia de Dumnezeu păzită a Gherlei. În special în Marmăția, care *părea* și *pare* că vrea să formeze un finit a parte de masa poporului român de sub coroana sf. Ștefan.“

Ce autodemascare!
Părea că Maramurășenii voesc a-și cultiva particularismul; se știă; și 53 de ani (cincizeciștrei!), dela 1860:) nimeni nu-i mai „vizitate“!

„De Dumnezeu păzită“ — ? Da, o păzise 53 de ani de ochii preasfințitorilor păstori!
Dar nu de-acestea ne era vorba, ci despre cărți și unitatea literară-bisericască. Zelosul d. profesor, vizitând împreună cu episcopul său, a însemnat cărțile ce le-a găsit pe la biserică.

S'au găsit cărți vechi, care nu puteau fi dela Blaj; cărți din secolul XVII,

Bibliografie. Viețile Sfinților, prelucrate de Al. Lascarov-Moldovanu. Vol. I, Broșura 1 (luna Ianuar). București, „Cugetarea”. Prețul 16 lei.

Talentatul scriitor și bunul creștin Al. Lascarov-Moldovanu, care și-a pus condeiul și sufletul inspirat în slujba înălțării spre Dumnezeu a poporului nostru, a început publicarea tuturor Vieților Sfinților, prelucrând cât este de lipsă traducerea românească dela 1835.

Broșura aceasta, prima, cuprinde viața sf. Vasile și Silvestru (1—2 Ianuar). Tot câte 5 broșuri vor alcătui volumul sfinților de pe-o lună.

Ce cuvinte să alegem pentru a ne arăta negrăita bucurie ca în mijlocul unei literaturi religioase populare care a devenit destul de bogată în ultimul timp, dar în care nu se găseau figuri cari să fi concretizat și realizat frumoasele îndemnuri evanghelice, vine să troneze cu cinstea veche cartea pildelor vii, cartea cu chipurile marilor creștini, cari au înobilat și înfrumusețat pe părinții și moșii noștri cu virtuțile dulci, smerite, evlavioase, darnice.

Li se pare unora că mișcarea religioasă căreia aparține cucernicul și inzeștratul alcătuitor n'are înțelegere pentru figurile cari au realizat în trecut idealul creștin; că un duh de subiectivism exclusivist și de exagerată autoprețuire mână pe aderenți numai și numai la Biblie, ne mai venerând altceva. Iată acum răspunsul pe care îl dă cu inimă curată și cu neașteptată înțelegere pentru sfinți această mișcare. E drept, deocamdată mai mult printr'un reprezentant de elită al ei. Dar cartea, e sigur, va fi sorbită de toți „ostașii”, luând orice prilej de critică. Citirea Vieților Sfinților aduce smerenie, dragoste de biserică, de Fecioara Maria, grija la păcat. O mișcare în care se cetesc Viețile Sfinților, are cel mai hotărât caracter bisericesc.

Broșurile trebuesc comandate neapărat, chiar la ordin dacă trebuie, de toate bibliotecile parohiale. Cât nu pot ajuta pe preot la ședințele religioase, ca pilde în predici?

Meditație

Vai celor ce zic: Cine ne vede?
[Isaia 29, 15]

Totdeauna când facem un lucru rău, privim în jurul nostru cu îngrijorare, sperând că nu ne-a văzut nimenea. A fi nevăzuți, de-o persoană mai ales la care ținem mult, ne îngrozește adesea. Câte fapte n'am fi omis, câte vorbe le-am fi trecut sub tăcere, dacă am fi putut bănuși, că tatăl nostru, mama noastră sau un prieten iubit erau de față cu ochii ațintiți asupra noastră.

Dar, de este cu puțință a te ascunde câte-o dată dinaintea oamenilor, cum te vei putea ascunde dinaintea lui Dumnezeu? Iată martorul nevăzut, dar pururea prezent al tuturor faptelor noastre.

Evanghelia e plină de această privire care, de sus, scrutează totul, până la gândurile noastre cele mai tainuite. Tatăl, zice Isus Hristos, te vede întru ascuns. — Intru cât astfel stau lucrurile, cum să fugi, cum să te ascunzi?

Ici sau colo, aproape sau departe, orunde te-ai duce, ochiul divin e pretutindenea. Ca și Cain putem tot fugi și ridica între noi și Dumnezeu zidurile cele mai groase, este o nebunie de-a scrie pe-aceste ziduri: „Intrarea lui Dumnezeu este oprită”. Pe pământ, ca și sub pământ conștiința și Evanghelia ne spun și nouă:

Ochiul lui Dumnezeu pătrunde totul. Un preot din Hamburg povestește, că rugăciunea care a constituit salvarea și

binecuvântarea vieții sale, a fost acest simplu cuvânt, pe care-l învățase dela mama sa:

„O, Dumnezeu meu, tu mă vezi”.

În Isus Hristos să ne lăsam pătrunși astăzi de acest adevăr simplu și adânc, și vom fi și noi binecuvântați și mântuiți.

[După text francez]. Pr. G. Secaș.

INFORMAȚIUNI

Vacanța școlară de sfințele sărbători ale Nașterii Domnului se începe, conform hotărârii ministerului de instrucțiune, Sâmbătă, în 16 Decembrie 1933, și durează până în 8 Ianuar 1934.

Cu prilejul vacanței de Crăciun, direcția generală a c. f. r. acordă studenților și elevilor din școlile statului o reducere de 50 la sută din taxele trenurilor de persoane.

Preschimbarea biletelor de una mie lei se mai poate face până la 31 Ianuar 1934.

Comemorare. Implinindu-se zece ani dela moartea subrezvizorului școlar Ioan Bratu, biserica ortodoxă română din Tilișca, corpul didactic împreună cu „Cercul cultural” din Săliște, au serbat în mod demn comemorarea neuitatului dispărut. Ploasa serbare, în 3 l. c., începe cu un parastas, urmat de cuvântul comemorativ al parohului Ioan Iosof, despre românească și creștinească activitate a subrezvizorului Bratu. După masă s'a desfășurat un program cultural și artistic, cu discursuri și conferințe, ținute de d. d. D. Lăpădat, C. Țința, C. Sava, Peligrad și Ioan Frăcea, director școlar în Tilișca, — și cu o reușită piesă teatrală jucată de elevii școlii din loc. Pr. I. I.

Mulțumită publică. La ședința festivă a societății de lectură „Andrei Șaguna” a studenților în teologie, ținută în seara zilei de 29 Noemvrie, a. c. în memoria patronului ei, au binevoit a contribui la sporirea bibliotecii următorii: I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae și Dr. Nicolae Regman prefect, câte 500 Lei; P. S. Sa Arhiepiscopul Vasile, Nicolae Colan rectorul Academiei teologice, I. Sandu dir. școlii normale „Andrei Șaguna”, Prof. Dr. N. Neaga și Dr. L. Borcia avocat, câte 200 Lei; Prof. I. Beleuță cărți în valoare de 120 Lei; Dr. I. Lupas prof. univ., Fam. I. Rebeaga dir. la „Albina”, Prof. Alexandru Popa, Pr. Ștefan Morariu, Prof. Mardan, Prof. V. Lazar, V. Nistor consilier arhiep., Dr. N. Vecerdea consilier al curții de casație în retragere, D. Sârbu, Dr. V. Bologa consilier mitr., Prof. T. Popovici, Dna C. Pop, Tr. Petrișor consilier mitr., Dr. A. Gălea consilier arhiepiscopesc, Prof. Dr. D. Stăniloae și Baci, câte 100 Lei; Elevele școlii normale „Andrei Șaguna” 75 Lei; Dr. Filipescu medic, Prof. S. Țeposu, Pr. Șt. Medeșan, Prof. C. Popa, Dr. I. Bunea, dir. lic. „Gh. Lazăr” și I. Grovu consilier mitr., câte 60 Lei; Col. I. Serafim protopop militar, R. Perian șef contabil, Diacon I. Dinu, Prof. Aleman, E. Cioran protopop, Prof. Dr. I. Hradil, I. Tălmăcean și N. N., câte 50 Lei; Dr. Gh. Preda medic, Prof. Gh. Maior, Căp. Urușiu, Ioan și Laurenția Hordovan, St. Duca cond. int. tipog. arhidiecezane, Narten, Fam. Doican, Romul Simu, N. N., N. N., N. N., N. N. și N. N., câte 40 Lei; Dna Suma, Căp. Isarie, Pr. Gh. Secaș și Vijoly, câte 30 Lei; N. N., N. N., câte 25 Lei; Dr. A. Bidianu avocat, Sebeșianu, Prof. Duma, Prof. L. Vanghelie, Căp. Dumitrescu, Prof. N. Pampu,

excludă tot importul scrierilor religioase. Maramurașul a continuat să cumpere cărțile moldovenești și muntenești și — să le păstreze. În 1756 Blajul apare amestecat cu Bucureștii și Iașii. Pur-blăjenesci și întru câțva massivi apar numai anii 1768, 1773, 1776, 1781, 1792, 1795, 1802, 1817. Blajul strămtorește teritoriul de unitate, dar nu poate curăți toată „schisma”, cum i se zicea pe-atunci „regățenismului”.

10. Deodată se ivește, apoi, Sibiul, din 1791; massiv din 1798 (de 8 ori față de Blaj 1), semn că acea carte fusese de nevoie.

Un T. Uibardi adnotează în 1820 că «nu sunt cărți destule», ceea ce înseamnă că fusese o crimă literară să fie oprite — cele din Țară. Se pare că destule n'au fost nici mai târziu, deoarece după 1840 Maramurașul cumpără adeseori cărți din Sibiu, apărute-acolo în 1847, 1849, 1859 și 'n alți ani.

11. Pentru linia literară București—Râmnic—Sighet tipografia din Blaj a fost,

Iosof, Dna Lia Popovici prof., Iordan dir. școlii primare, Stoica, Stanciu, Căpățînă, N. N., N. N., N. N., N. N. și N. N., câte 20 Lei; N. N., 11 Lei; L. Ociută, Muntean, Surdu, N. N., N. N., N. N. și N. N., câte 10 Lei; Ioraș 5 Lei și N. N., 4 Lei.

Tuturor donatorilor li se aduce și pe această cale cea mai caldă mulțumită. Președinte: V. Coman, Secretar general: T. Benea.

A nu abuză. Președintele Statelor Unite, Roosevelt, în proclamația prin care anunță ridicarea opreliștei băuturilor spirituoase, spune următoarele: Am încredere în poporul american, care nu va face de sigur o întrebuintare abuzivă a băuturilor amefitoare, în dauna sănătății morale și a integrității sociale.

Moartea unui „voevod”. În Bârlad a răposat zilele trecute Gogu Stănescu, numit „voevodul țiganilor” nomazi din Moldova. „Voevodul” lasă după sine o avere de trei și jum. milioane lei, plus bani de aur și vase de aramă prețioase. Cu luminări aprinse și cu 20 bocitoare, lumea poporului său l-a petrecut la cimitirul numitului oraș.

ȘTIRI LOCALE

Predică. Duminecă în 17 Decembrie a c. va predica în biserica noastră catedrală părintele Gheorghe Secaș.

Concert de Colinde. Duminecă, 17 Decembrie 1933, la ora 6 d. a. va da corul mitropoliei și corul mixt al școlii normale „Andrei Șaguna”, secția de fete și băieți, sub conducerea prof. Timotei Popovici, în biserica mitropoliei ort. rom. din Sibiu. Participanții sânt rugați a se prezenta punctual, — în cursul concertului porțile vor fi închise. Intrarea este gratuită.

Adunare. Reuniunea Femeilor Române din Sibiu convoacă adunarea generală pe ziua de Mercuri, 26 Decembrie 1933 la ora 11 a. m. în sala de ședințe a „Astrei”. În cazul, că membrii nu se vor întruni în numărul cerut de statute, se va ținea o a doua adunare, după o jumătate de oră, în aceeași zi cu orice număr de membri.

Se aduce la cunoștință că înscrierile și ștergerile din listele electorale pentru comună, cameră și senat ale orașului municipal Sibiu, pe anul 1934, se pot face zilnic până la 31 Decembrie 1933 la primăria municipiului, strada Mitropoliei Nr. 2, camera Nr. 21, dela ora 8—12 a. m. și dela 4—7 după masă, afară de zilele de sărbători și Dumineci.

Revizuirea și rectificarea listelor de alegători agricoli, pentru orașul Sibiu, se face până la 7 Ianuar 1934 la primăria municipiului Sibiu, ușa 26, în orele a. m. 8—12. Toți alegătorii, cari nu sânt luați în listele electorale, se pot prezenta în acest timp pentru înscrierea în liste, cu actele lor de naștere și acte doveditoare că plătesc impozit agricol, sau cu diplomele lor dela școlile de agricultură, silvicultură etc.

Dela oficiul poștal Sibiu I. În vederea sărbătorilor apropiate, s'a aprobat admiterea telegramelor interne de felicitări, cu tarif redus, în interval dela 23 Decembrie 1933 până în 8 Ianuar 1934. Textul telegramii să se refere numai la urări sau felicitări. Taxa pe cuvânt a telegramelor de felicitare va fi redusă, pentru timpul indicat mai sus, cu 50% [cincizeci la sută] atât pentru telegramele adresate loco, cât și pentru telegramele adresate în alte localități. La aceste telegrame nu se va aplica

așadară, o lovitură din coastă. Și-a fost a unor oameni cari înșiși, singuri, nu au fost în stare să dea tot ce se cerea.

Păcatele trecutului, greșelile lui s'ar mai putea îndrepta? Eu cred că da.⁶

G. Bogdan-Duică.

⁶ Preoții dela sate [din orice parte] ar face un serviciu bun, dacă ar însemna toate cărțile vechi ce le au în bisericile lor, pentruca din astfel de însemnări să se poată trage concluziuni științifice ca cele din articolul dlui G. Bogdan-Duică.

Nota Redacțiunii.

Revista „Satul”, Nr. 37 din Decembrie 1933, aduce articole literare, de agricultură, cooperatie, religioase medicale, sfaturi și îndrumări pentru gospodari și gospodine, vești din țară și de peste hotare etc. Abonamentul anual 60 Lei. La chioșcuri cu 5 lei exemplarul. Redacția: București III, Strada Aurel Vlaicu 5.

minimum de taxare, nici nu se va percepe taxa de noapte și de sărbătoare, decât numai 2 lei taxa de înregistrare și timbrul aviației ca la orice telegramă.

S'a deschis, în strada Mitropoliei Nr. 17 în Sibiu primul laborator de analize medicale, condus de dnii Dr. Telesman și Dr. Roșca. Cetitorii noștri vor sprijini această binefăcătoare inițiativă românească.

Sobe de teracotă

execută prompt și conștientios, cu prețuri moderate, din material de prima calitate, colorile după ales

A. ROMAN
măstru sobar
SIBIU

Piața Prințul Carol 24

AVIZ! Aduc la cunoștință On. Public din oraș și împrejurime, că mi-am mutat depozitul de sobe din str. Regina Maria 11 în

Piața Prințul Carol 24

Rog binevoitorul sprijin! (13) 9—10

Nr. 321—933.

(62) 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III-a Ațel, din protopopiatul Mediașului, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în Telegraful Român.

Venitele împreunate cu acest post sânt:

1. Salar dela stat.
2. Sesiune parohială 14 jugăre arător și fanaș.
3. 1/4 jugăr grădină.
4. Două sorți lemne de foc (circa 6 stânjini) din pădurea comună. Tăiatul și adusul lemnului îl privește pe preot.
5. De locuință se va îngriji parohia.
6. O zi de clacă dela fiecare familie.
7. Stola obișnuită în tract.

Candidații îndreptățiți își vor trimite subsemnatului cererea de concurs prevăzută cu toate documentele necesare, anexând și autorizația de candidare dela Preaven. Cons. arhiepiscopesc, și cu avizul oficiului protopopesc se vor prezenta în parohie și în biserică la serviciul liturgic.

Mediaș, 19 Noemvrie 1933.

Oficiul protopopesc ortodox român Mediaș în înțelegere cu consiliul parohial.

Ioan Crăciun
protopop.

Nr. 11629 B's.

(53) 1—3

Concurs repetiț

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III Tichindeal, protopopiatul Agnita, se publică concurs cu termen de 30 zile dela întâia publicare în Telegraful Român, pe lângă următoarele retribuțiuni:

1. Intregirea dotației dela stat, conform celor fasonate în coala B.
2. Sesiune parohială arător și fanaș în mărime de 18 jug. 781 st. □
3. O soarte de lemne în plus peste soarta locuitorilor și care nu se plătește. Făcutul lemnului îl privește pe preot.
4. Venitele stolare, stabilite pentru întreg tractul.
5. De locuință convenabilă se îngrijește parohia.

Concurenții își vor înainta cererile de concurs însoțite de actele necesare în termenul de mai sus, oficiului protopopesc din Agnita, și, pe lângă încredințarea acestuia, se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în parohie, pentru a face cunoștință cu poporul.

Consiliul arhiepiscopesc.

Mersul trenurilor

— Gara Sibiu —

	Pleacă spre:	Sosește dela:
Alba-Iulia	5 ⁰⁰ , 15 ⁰⁰	8 ³⁰ , 17 ³⁰
Brașov, Făgăraș	5 ³⁰ , 12 ³⁰ , 19 ³⁰	11 ⁴⁵ , 19 ¹⁵ , 7 ⁰⁰
Cisnădie	8 ⁰⁰	12 ¹⁵
Copșa-mică	3 ⁰⁵ , 9 ⁰⁵ , 13 ⁰⁵ , 16 ⁰⁵ , 23 ³⁵	4 ³⁵ , 7 ³⁵ , 14 ¹⁵ , 19 ⁰⁵ , 0 ⁰⁵
Peatra-Olt, Buc.	4 ⁵⁵ , 17 ⁰⁰	12 ⁰⁷ , 21 ⁰⁰
Sighișoara Agn.	17 ⁴⁰	8 ⁰⁰